

Antonina Karpowicz-Zbińkowska: Ensemble PAN, „Homage to Johannes Ciconia”

Płyta zawiera przegląd wszystkich możliwych gatunków i stylów muzycznych późnego średniowiecza. Mamy tu zatem utwory pisane w wysublimowanym stylu *ars subtilior*, mamy też chansons w stylu trubadurów i truverów, wczesnorenesansowe chansons polifoniczne, ale również i typowo średniowieczne spekulatywne utwory-łamigłówki formalne – pisze Antonina Karpowicz-Zbińkowska w cyklu „Perły muzyki dawnej”.

O Johannesie Ciconii (1370-1412), flamandzkim kompozytorze, który jednak związany był głównie z Włochami, przede wszystkim zaś z miastem Padwa, mówi się, że jego twórczość zbiera i podsumowuje całą spuściznę średniowiecza. Inni zaś twierdzą z kolei, że otwiera ona i zapowiada epokę renesansu.

Rzeczywiście, płyta zespołu PAN *Homage to Johannes Ciconia*, stanowiąca przekrój twórczości tego kompozytora, zawiera przegląd wszystkich możliwych gatunków i stylów muzycznych późnego średniowiecza. Mamy tu zatem utwory pisane w wysublimowanym stylu *ars subtilior*, mamy też chansons w stylu tworzonym przez najpierw trubadurów i truverów, a później przez Guillaume de Machauta, a także wczesnorenesansowe chansons polifoniczne,

wykazujące już cechy madrygału, ale również i typowo średniowieczne spekulatywne utwory-łamiągłówki formalne. Mamy także typowo wielotekstowe średniowieczne motety w stylu Ars Nova.

Prezentację płyty zaczniemy jednak od chyba najbardziej rozpoznawalnego utworu Ciconii, czyli kanonu *Le Ray Au Soley*. Opisywałam już w tym cyklu, na czym polega jego zagadka, ale warto to jednak przypomnieć. W rzeczywistości kanon ten jest zapisany jednogłosowo, ale dodana jest do tego zapisu informacja, jak powinny być zaśpiewane (bądź zagrane) pozostałe głosy, każdy z nich ma być w innym tempie. Tempa zaś pozostają w stosunku do siebie w proporcji 4 : 3 : 1. Konstrukcja tego utworu przypomina zatem cudowny mechanizm złożony np. z kół zębatach, z których każde ma inną średnicę oraz tempo obracania się, a wszystkie razem obracają się i zgadzają. Na tej płycie utwór ten został wykonany trzykrotnie, raz w wersji wokalne, po raz drugi w wersji instrumentalnej, a po raz trzeci w wersji mieszanej. Na poniższym filmiku wszystkie trzy wersje zostały scalone w jeden utwór.

Johannes Ciconia: Le Ray Au Soleyl

Oto wielotekstowy motet (każdy głos ma swój własny tekst, z czego trzeci jest hymnem pochwalnym na cześć św. Mikołaja) *O virum Omnimoda / O Lux et Decus / O Beate Nicholae*. Ensemble PAN prezentuje tu wizję średniowiecza „prerafaelicką”, wyidealizowaną, perfekcjonistyczną. Motet ten wykazuje cechy cacji, czyli kanonu w prymie, a więc cechy typowo włoskiej formy świeckiej, które Ciconia aplikuje do sakralnego motetu, co jest zabiegiem typowym dla stylu *ars subtilior*.

O Virum omnimoda / O lux et decus / O beate Nicholae

Ensemble Project Ars Nova - Topic

Watch on

A to motet *O, Padua sidus preclarum*, sławiący miasto Padwa.
Nowatorskie jest w nim zastosowanie fragmentów akordowych, a także zamieszczenie w tekście na zakończenie motetu imienia i nazwiska samego Ciconii, swoisty podpis autora.

O Padua, sidus praeclarum

I wreszcie najpiękniejszy chyba utwór na całej płycie, solowa chanson w wykonaniu Johna Fleagle'a. Przyznaję się do tego, że całe moje zainteresowanie tym zespołem oraz także tą płytą wzięło przede wszystkim się stąd, że w jej nagraniu wziął udział fenomenalny śpiewak, nieżyjący już niestety – John Fleagle. Dawno temu słyszałam w radio jego solowy koncert, na którym wykonywał chansons Guillaume de Machauta i akompaniował sobie na harfie gotyckiej. Mimo niby tak niepozornej i skromnej formy koncert ten zrobił na

mnie ogromne wrażenie i rozbudził we mnie wielką miłość do muzyki średniowiecznej. Ośmielę się twierdzić, że nikt lepiej nie wykonał chansons de Machauta. Oto utwór bardzo przypominający chansons de Machauta, ale autorstwa Ciconii:

Gli atti col dançar

Sfinansowano przez Narodowy Instytut
Wolności - Centrum Rozwoju
Społeczeństwa Obywatelskiego
ze środków Programu Rozwoju
Organizacji Obywatelskich
na lata 2018 – 2030

